

TRIBUNAL GHAL TALBIET ZGHAR

**GUDIKATUR DR.
GRETA MIFSUD**

Seduta tal-11 ta' Jannar, 2010

Talba Numru. 452/2006

**Maltacom p.l.c. u b'digriet ta' nhar l-1 ta' Frar, 2008
isem is-socjeta' attrici giet mibdul minn Maltacom
p.l.c.
ghal Go p.l.c.**

vs

Philip Agius & Sons Ltd.

It-Tribunal,

Ra l-Avviz tas-socjeta' attrici fejn talbet il-kundanna tas-socjeta' konvenuta ghal hlas tas-somma ta' elf u tnejn u tmenin lira Maltin u sebgha u disghin centezmu (Lm1,082.97), u cioe' illum ekwivalenti ghal elfejn, hames mija u tnejn u ghoxrin Euro u erbgha u sittin centezmi (€2,522.64), in konnessjoni ma' hserat ikkagunati lill-infrastruttura tas-socjeta' attrici fi Triq il-Belt Valletta, Mosta, f'Awissu, 2005 u dan skond fattura bin-numru MC 00708 datata 18 ta' Novembru, 2005 (ST3/2005/45).

Illi interpellata diversi drabi sabiex tghaddi ghal hlas, is-socjeta' konvenuta baqghet inadempjenti u ghalhekk kellha ssir din il-kawza kontra s-socjeta' konvenuta.

Is-socjeta' attrici talbet lil dan it-Tribunal jiddikjara s-socjeta' konvenuta responsabbli ghal hsarat ikkawzati u jikkundannaha thallas l-ammont kif mitlub, inkluzi l-ispejjes u l-imghaxijiet legali.

Ra r-risposta tas-socjeta' konvenuta li qiedgha tikkontesta t-talbiet attrici, stante illi huma infondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu michuda minn dan it-Tribunal bl-ispejjes kollha kontra s-socjeta' attrici u dan ghaliex is-socjeta' konvenuta mhix responsabbli ghall-kawza, jew kawzi, li taw lok ghad-danni allegati u dan peress illi s-socjeta' konvenuta wettqet ix-xogholijiet taghha b'diligenza u bi prudenza fil-grad mehtieg mil-Ligi.

Minghajr pregudizzju ghas-suespost, l-ammont tad-danni mitlub huwa esagerat.

F'kull kaz kwalunkwe, tali danni sehew unikament minhabba tan-nuqqas tal-impjegati tas-socjeta' attrici jew agenti taghha u bl-ebda mod tort ta' xi nuqqas tas-socjeta' konvenuta.

Ra x-xhieda ta' Dr. Keith Grech, in rapprezentanza tas-socjeta' attrici, li jikkonferma li l-ammont pretiz ghadu dovut mis-socjeta' konvenuta u dan in konnessjoni ma' hsarat ikkagunati lill-proprjeta' tas-socjeta' attrici, konsistenti f'hsara fil-*cables* tat-telefon li kienu jinstabu fi Triq il-Belt Valletta, Mosta, liema hsarat gew ikkagunati f'Awissu, 2005.

Jikkonferma li s-socjeta' konvenuta kienet qed twettaq xogholijiet infrastrutturali, liema xoghol kien kopert bil-permess mahrug mill-Awtorita' dwar it-Trasport (rif.865/05).

Kien fl-1 ta' Gunju, 2005 fejn is-socjeta' konvenuta giet infurmata mis-socjeta' attrici fejn kienu jinstabu l-*cables* taghha. Kien Paul Darmanin li kien ghamel l-immarkar relattiv. L-istess socjeta' attrici avzat lis-socjeta' konvenuta

Kopja Informali ta' Sentenza

bil-kundizzjonijiet li kellhom jigu osservati fil-kaz ta' skavar minn terzi.

Kien fl-1 ta' Settembru, 2005 li kien sar rapport minn Vincent Camilleri fl-Ghassa tal-Pulizija, B'Kara.

L-ammont pretiz ta' elf u tnejn u tmenin lira Maltin u sebgha u disghin centezmi (Lm1,082.97), u cioe' illum ekwivalenti ghal elfejn, hames mija u tnejn u ghoxrin Euro u erbgha u sittin centezmi (€2,522.64), jirrappresenta l-ammont tal-hsarat kagunati fil-*cables* u dan jikkonsisti f'tmien mija u erba' liri Maltin u tnejn u disghin centezmi (Lm804.92), illum ekwivalenti ghal elf, tmien mija u erbgha u sebghin Euro u sitta u disghin centezmi (€1,874.96), bhala *labour cost*, u mija u tnax-il lira Maltin u hamsa u tmenin centezmu (Lm112.85), illum ekwivalenti ghal mitejn u tnejn u sittin Euro u sebgha u tmenin centezmi (€262.87), bhala spejjez ta' materjal, flimkien ma' mija u hamsa u sittin lira Maltin u ghoxrin centezmu (Lm165.20), illum ekwivalenti ghal tlett mija u erbgha u tmenin Euro u wiehed u tmenin centezmi (€384.81), bhala Vat. Dan kollu gie kkonfermat minn Paul Aquilina, impjegat mas-socjeta' attrici bhala *Credit Control Officer*.

Ra x-xhieda ta' Victor Busuttil bhala *Senior Technical Officer*, responsabli mit-Taqsima tal-*Overseers* mas-socjeta' attrici li kkonferma dak kollu li xehed Dr. Keith Grech. L-Inginier Alice Zammit fil-kapacita' taghha ta' *Zone Engineer II*, ukoll tikkonferma x-xhieda ta' Dr. Keith Grech

Ra x-xhieda ta' Vincent Camilleri li xehed li fl-1 ta' Settembru, 2005 kien ghamel rapport fl-Ghassa tal-Pulizija ta' B'Kara dwar hsarat li gew ikkagunati mis-socjeta' konvenuta fil-*cables* tas-socjeta' attrici, hdejn is-*showrooms* tal-Auto Sales Ltd. (Kinds).

Ra x-xhieda ta' Paul Darmanin li jikkonferma li hu kien ghamel l-immarkar tal-*cables* u dan kien f'Awissu, 2005.

Ra x-xhieda ta' Joseph Chircop li kkonferma li hu jahdem fl-ufficcju tal-ADT u li kien inhareg permess lis-socjeta'

konvenuta sabiex tesegwixxi xogholijiet fit-toroq (permess numru 0865/2005) u mal-istess permess kienu inhargu ukoll il-kundizzjonijiet.

Ra x-xhieda ta' PS 321 Alan La Grasta li jghid li waqt li kien l-Ghassa ta' B'Kara fl-1 ta' Settembru, 2005, kien ghamel rapport Vince Camilleri, *Technical Executive* mal-Maltacom u dan irrapporta li fl-24 ta' Awissu, 2005 indunaw li hdejn ir-*roundabout*, vicin Kinds Showroom, Mosta Road, Lija, kienu ntlagtu xi *cables* taghhom mill-kuntrattur Philip Agius & Sons Ltd.

Ikkonferma li l-hsarat kienu saru fuq 200 *par cable*. Kellu jikkonferma mal-Inginiera jekk kienx hemm il-marki. Meta kien tkellem ma' Mario Agius dan ikkonferma li kien qed juza' l-makkinarju meta saret il-hsara, izda ma kienx hemm sinjali li juru li kien hemm xi *cables*. Peress li rrifjuta li jiffirma d-dikjarazzjoni kellu jressqu l-Qorti.

Ra x-xhieda ta' Mario Agius, li huwa Direttur tas-socjeta' konvenuta, li taghmel xoghol ta' *trenching* u *road works*. Jispjega li s-socjeta' Autosales Ltd. kellha bzonn tghaddi *cable* u taghmel *substation* gdida. Kien applika ghal permess mal-ADT u kien baghat lista tal-*utilities* sabiex imbaghad id-dipartimenti koncernati jigu fuq il-post u jimmarkaw fejn ghandhom is-servizzi taghhom.

Ix-xhud insista li l-immarkar isir ferm qabel, peress li x-xogholijiet kellhom isiru mar-*roundabout* ta' Hal Lija li hija *busy*, u wara li jkun sar l-immarkar seta' jistabilixi r-rotta li kien ser jiehu qabel ma beda bit-*trenching works*.

Kien certu Paul Darmanin mis-socjeta' attrici li kien ghamel l-immarkar. Kien sar ftehim li jaghmel *crossing* ma' parti mill-pajpijiet sabiex ma jostakolax it-triq u mbaghad it-*trenching* jitkompli band'ohra. Kien ghamel il-*crossing* u ghalaq it-triq sabiex jibqa' ghaddej it-traffiku.

Kien wara li mar fuq il-post Vince Camilleri mis-socjeta' attrici li kien infurmah li kienu saru xi rapporti dwar hsarat fil-*cables* taghhom. Gie stabblit li l-hsara kienet gejjja mill-

Kopja Informali ta' Sentenza

crossing tal-pajpijiet li kien ghamel u dawn kienu jinstabu faccata tal-*markings* li kien ghamel Paul Darmanin.

Jinsisti li fejn kien hemm il-hsara ma kienx hemm marki u fil-fatt kienu gew in-nies tas-socjeta' attrici biex jikkonfermaw dan. Gie mitlub sabiex inehhi dawn il-*crossings* tal-pajpijiet sabiex tkun tista' ssir il-gonta u hekk gara.

Jinsisti li wara li kien sar rapport lill-Pulizija u nfethet it-triq, gie stabbilit li dawn il-*cables* kienu jinstabu aktar fil-baxx minn fejn kienu qed jiskavaw u gie stabbilit ukoll li dan il-*cable* kien maghfus izzejjed. Ighid ukoll li s-socjeta' attrici ma kellhiex pjanta ta' fejn kienet tinstab il-*cable* u ppruvaw iwahhlu fih.

Jispjega li rrizulta li l-hsara kienet fil-*crossing* u kien nizek Vince Camilleri mis-socjeta' attrici u li kien talbu biex jerga' jkisser parti mix-xoghol li kien ghamel fil-*crossing* tal-pajpijiet sabiex ikun jista' jaghmel il-gonta.

Ighid li l-hsara saret fejn kien hemm is-*centre strip* u l-marki kienu ezatt faccata fuq il-genb l-iehor.

Jispjega li biex ghamel il-*crossing* kien ghamel uzu mill-*pilot holes*, u cioe' skavaw b'mod delikat biex jevitaw *wires, cables* ecc. Kienu uzaw ukoll *pilot auto track location equipment*, izda xorta ma kienux sabu dan il-*cable*. Jikkonferma pero' li fid-dokument KG27, li hija pjanta tal-Maltacom, kien hemm indikat il-*cable* li garrab il-hsara. Jikkonferma li kien jaf li hemm kundizzjoni mal-permess mahrug mill-ADT li jekk kuntrattur jikkaguna hsara irid jibqa' responsabbli ghaliha.

Ra l-atti u d-dokumenti esebiti.

Ikkunsidra

Is-socjeta' konvenuta kienet applikat mas-socjeta' attrici sabiex twettaq xogholijiet infrastrutturali, liema xoghol kien kopert bil-permess mahrug mill-Awtorita' dwar it-Trasport (rif.865/05) u dan minhabba li fis-sit fejn kien ser isir it-

thaffir kien hemm ghaddejjin *cables* tal-Maltacom, u il-permess kien limitat minhabba kundizzjonijiet imposti mill-istess socjeta' attrici. Dawn il-kundizzjonijiet jistipulaw fl-ewwel lok l-obbligu tas-socjeta' attrici li tindika fuq is-superfici tat-triq b'mod kemm jista' jkun ezatt, l-posizzjoni tat-*Telecommunications Infrastructure* ezistenti. Biss l-istess socjeta' attrici ma taghti ebda garanzija li dawn il-marki li jsiru mill-impjegati taghha jkunu ezatti. L-istess kundizzjonijiet ghalhekk jobbligaw il-kuntrattur li jiehu "*all the responsibility to take the necessary precautions to assure that the underground infrastructure is not damaged.*" Fost dawn il-prekawzjonijiet il-kundizzjonijiet jistipulaw li l-kuntrattur ghandu jaghmel "*the appropriate number of pilot holes to ascertain oneself the whereabouts of the buried plant with the aim that no damage is caused.*" L-istess klawsola 2 tal-kundizzjonijiet tistipula li inoltre "*the contractor is to make use of the proper track location equipment.*"

F'klawsola 3 ta' l-istess kundizzjonijiet jinghad li "*optic cables, empty ducts and cables laid beyond a certain depth cannot be tracklocated.*" Ghalhekk f'dan il-kaz il-kuntrattur huwa obligat li juza'apparat ta' tahfir li ma jikkawzax hsara lil din l-infrastruttura –"*Hand tools are recommended for such work.*"

Minn analizi ta' dawn il-kundizzjonijiet jirrizulta li Paul Darmanin, in rappresentanza tas-socjeta' attrici u fil-kapacita' tieghu bhala *overseer* kien nizel fuq il-post fejn kienu ser isiru x-xogholijiet u kien ghamel l-immarkar. Hemm verzonijiet kontrastanti fuq dan il-punt, ghaliex is-socjeta' konvenuta tinsisti li ma kienx hemm marki fejn kienet saret il-hsara fil-*cable* ta' 200 *par.* Is-socjeta' konvenuta tinsisti li dejjem uzat il-*pilot holes*, u cioe' skavaw b'mod delikat biex jevitaw xi *wires, cables* ecc., partikolarment meta kienu qed jaghmlu l-*crossing* fuq il-pajpijiet. Kienu uzaw ukoll *pilot auto track location equipment*, izda xorta ma kienux sabu dan il-*cable*.

Minn hawn jista' jigi konkluz, li sa' certu punt s-socjeta' konvenuta kienet qed tosserva l-kundizzjonijiet li kellha mal-hrug tal-permess.

Pero', it-Tribunal ihoss li s-socjeta' attrici kienet aktar konvincenti fil-verzjoni taghha li l-immarkjar sar kif suppost.

Is-socjeta' konvenuta tikkontendi li l-*cab*le kien jinsab aktar 'l isfel minn fejn kienet qed thaffer u ghalhekk ma kellhiex tinzamm responsabbli. Pero', it-Tribunal ihoss li l-argument mressaq mis-socjeta' konvenuta mhux daqshekk b'sahhtu ghaliex ma giex ssostantjat mill-provi minnha migjuba. Mir-rapporti tas-socjeta' attrici gie stabbilit illi l-*cab*le kien jinstab midfun taht l-art, pero' ma hemm ebda indikazzjoni li seta' ma kienx fil-fond rikjest. F'dan il-kuntest is-socjeta' attrici ghamlet il-prova taghha sufficjentement mentri s-socjeta' konvenuta ma rnexxieliex issostni dak li kienet qed tallega fuq bazi ta' probabilita'.

Forsi, is-socjeta' konvenuta tipprova tkun aktar konsistenti meta tghid li mill-investigazzjonijiet li saru rrizulta li kien hemm l-*cab*le maghfus izzejjed, pero' dan ma jbidel xejn. In sostenn ta' dan, hemm ukoll ir-rapport tal-Inginier A. Zammit datat 21 ta' Dicembru, 2005 (Dokument KG 8) fejn gie ikkonfermat li l-kuntrattur kien pogga ***"2 pvc pipes just above our cable, and in doing so, our cable was exposed."***

Dan t-tqeghid tal-*pipes* seta' ghalhekk wassal ghal fatt li l-*cab*le gie maghfus u fil-fatt, Mario Agius in rapprezentanza tas-socjeta' konvenuta jispjega li nstab li l-hsara kienet minhabba l-*crossing* li kien ghamel u kien ghalhekk li talbuh sabiex ikisser dan ix-xoghol. Kien ghamel hekk, izda baqa' jinsisti li ma kienx hemm marki.

Il-kundizzjonijiet li fuqhom jinhareg il-permess jikkontemplaw, fost ohrajn, li s-socjeta' attrici tista' ma tkunx dejjem ezatt f'dak li jirrigwarda l-immarkjar tal-posizzjoni tal-*cab*le. Anke jekk ghal mument, it-Tribunal kellu jemmen il-verzjoni tas-socjeta' konvenuta, xorta kien sar it-thaffir, il-*crossing* sar fuq il-*cab*le u ghalhekk inevitabilment, il-konkluzjoni hija wahda – kif setghet is-socjeta' attrici ma tindunax li kien hemm il-*cab*le ghaddej?

Kopja Informali ta' Sentenza

Effettivament it-Tribunal fil-konkluzjoni tieghu li jaccetta il-verzjoni tas-socjeta' attrici bhala dik l-aktar kredibbli, jirreferi ghar-rapport tal-Inginier A. Zammit li jispjega li hu evidenti li s-socjeta' attrici ndunat bil-*cabl*e, u li kien hemm ghaddejjin *cabl*es tal-Enemalta u mix-xoghol kien evidenti li ghamlet mill-ahjar sabiex tevita li tikkagunalhom hsara.

It-Tribunal ghalhekk thoss li l-ewwel eccezzjoni tas-socjeta' konvenuta ma gietx ippruvata.

Dwar it-tieni eccezzjoni li l-ammont mitlub huwa eccessiv, jirrizulta mill-atti processali li ma ngabu l-ebda provi sabiex isostnu din l-eccezzjoni u ghalhekk, fin-nuqqas ta' provi in kontestazzjoni u peress li l-ammont pretiz huwa pruvat sufficjentement, ser taccetta l-ammonti kif kkalkolati mis-socjeta' attrici.

Dwar it-tielet eccezzjoni, it-Tribunal minn ezami tal-provi ma jistax jasal ghal konkluzjoni li xi wiehed mill-impjegati tas-socjeta' attrici kien responsabbli ghall-incident in kwistjoni. Ghalhekk din l-eccezzjoni hija infondata.

Ghal dawn il-motivi, t-Tribunal jaqta' u jiddeciedi billi jilqa' t-talbiet attrici, bl-ispejjes u l-imghax kif mitluba.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----